

Antarktydy. Był człowiekiem renesansowym, humanistą o niezwykle szerokich horyzontach, wielbicielem poezji, którą wspaniale deklamował. Odszedł na wieczne zimowanie – wspaniały towarzysz, przyjaciel, mistrz. My wszyscy z niego...

Myślę, że jego imię powinna nosić jego dzieło – polska stacja polarna w Isbørnhamna, jego „Dom pod Biegunem”.

Zbigniew Witek¹⁾

Wojciech Kittel²⁾

¹⁾ Morski Instytut Rybacki
81-332 Gdynia, ul. Kołłątaja 1

²⁾ Zakład Biologii Polarnej i Oceanobiologii
Uniwersytetu Łódzkiego
90-237 Łódź, ul. Banacha 12/16

JANUSZ KALINOWSKI (1949–2000)

9 września 2000 roku zmarł dr hab. Janusz Kalinowski, wybitny hydroakustyk, badacz Antarktyki.

Urodził się w 1949 roku. Dzieciństwo i lata szkolne spędził w Sopocie. W 1972 roku ukończył studia na Wydziale Elektroniki Politechniki Gdańskiej w specjalności inżynier-akustyk. Po krótkim okresie pracy w Zakładach Radiowych „Radmor” w Gdyni, w roku 1974 podjął pracę naukową w Pracowni Hydroakustyki w Zakładzie Ichtiologii Morskiego Instytutu Rybackiego w Gdyni.

Od początku swojej pracy w MIR zajmował się hydroakustycznymi badaniami żywych zasobów Antarktyki i wód subantarktycznych, uczestnicząc w kolejnych rejsach statku badawczego „Profesor Siedlecki”. W pierwszym swoim rejsie w 1975 r. zajmował się oceną zasobów ryb w rejonie Wysp Kerguelen. W 1976 roku wziął udział w I Polskiej Morskiej Ekspedycji Antarktycznej, jako kierownik zespołu hydroakustycznego. Wtedy po raz pierwszy zetknął się z kryłem antarktycznym *Euphausia superba*, który stał się niemal wyłącznym obiektem jego dalszych badań naukowych. Ogromne doświadczenie zebrał w latach 1976–1989 uczestnicząc w ośmiu ekspedycjach antarktycznych na r/v „Profesor Siedlecki”. W czasie ekspedycji 1988/89, zorganizowanej wspólnie z USA, pełnił funkcję kierownika wyprawy.

Wykorzystując nowoczesny sprzęt hydroakustyczny, zainstalowany na r/v „Profesor Siedlecki” (m.in. echosondy 38 kHz i 120 kHz firmy Simrad oraz integrator echa), Janusz Kalinowski zbadał rozmieszczenie geograficzne skupień kryla, określił parametry fizyczne skupień oraz opisał dobowy rytm ich pionowego przemieszczania się, a także oszacował wielkość biomasy kryla w poszczególnych rejonach badań oraz w całej Antarktyce. Współpracując z kolegami-specjalistami w zakresie biologii kryla i hydrologii, zgłębiał mechanizmy tworzenia się koncentracji kryla i formowania ławic. W wyniku tej współpracy opracowana została klasyfikacja form grupowego występowania kryla, która następnie została przyjęta jako obowiązujący model oceny skupień kryla w programie BIOMASS (BIOMASS Handbook 27) oraz przedstawiona została koncepcja mechanizmów tworzenia się koncentracji kryla. W latach 1977–1985 Janusz Kalinowski szczególnie blisko współpracował z biologiem Zbigniewem Witkiem, z którym wspólnie przygotował rozprawę doktorską, obronioną w 1983 roku, i napisał szereg publikacji. Do 1989 roku Janusz Kalinowski opublikował, jako autor lub współautor, 25 prac naukowych, zamieszczonych w renomowanych czasopismach krajowych i zagranicznych.

W latach 1981–1988, w czasie międzynarodowego programu badań żywych zasobów Antarktyki – BIOMASS Janusz Kalinowski był już uznanym specjalistą, toteż został mianowany jednym, z czterech członków Międzynarodowej Grupy Roboczej programu BIOMASS, zajmującej się opracowaniem wyników badań zasobów kryla przy pomocy metod akustycznych. Na sympozjum zamykającym program BIOMASS, które odbyło się w 1992 r. w Bremerhaven (Niemcy) wspólnie z dr Volkerem Siegelem przedstawił referat podsumowujący badania dotyczące skupień kryla („Krill demography and small-scale processes: a review”).

W 1989 roku Janusz Kalinowski wygrał międzynarodowy konkurs na stanowisko eksperta hydroakustyka, ogłoszony przez Włoską Narodową Radę Naukową, w ramach Włoskiego Programu Badań Antarktydy i został zatrudniony na okres 5 lat. W Morskim Instytucie Rybackim w Ankonie. Kontrakt ten został przedłużony na następne 5 lat, a w 1999 r. jeszcze na 2 lata. W czasie pracy we Włoszech Janusz Kalinowski uczestniczył w trzech Morskich Włoskich Ekspedy-

ejach Badawczych na Morze Rossa. W rejonie tym, prawie całkowicie pokrytym lodem i uważanym za pozbawiony kryła, zajmował się zagadnieniem wykrywalności skupień kryła w warunkach istnienia pokrywy lodowej. Opracował własną metodykę badań, dostosowaną do warunków lodowych, określił miejsca występowania skupień kryła i dokonał oceny wielkości zasobów tych skorupiaków w Morzu Rossa, podważając dotychczasową opinię o braku kryła w tym rejonie Antarktyki. Swoje osiągnięcia przedstawił w monografii pt. „Rozmieszczenie i biomasa kryli *Euphausia superba* w warunkach lodowych i odkrytej wody Morza Rossa (Antarktyka)”, która stała się podstawą przewodu habilitacyjnego. Tytuł doktora habilitowanego nadała Mu w 1998 roku Rada Naukowa Morskiego Instytutu Rybackiego w Gdyni. W okresie pracy we Włoszech opublikował dalszych kilkanaście prac naukowych.

Śmierć zastała Go w trakcie krótkiego pobytu w kraju, na kilka miesięcy przed powrotem na stałe do Polski, po 12-letniej pracy za granicą. Zamierzał wrócić do pracy w Morskim Instytucie Rybackim w Gdyni, w którym rozpoczął swoją karierę i z którym nigdy nie utracił kontaktu. Miał bogate plany badań hydroakustycznych na Bałtyku, chciał organizować współpracę naukową między polskimi i włoskimi instytutami.

We wspomnieniach przyjaciół i współpracowników pozostanie nie tylko jako wybitny specjalista, ale także jako wspaniały Kolega, pogodny i bezpośredni, mający inspirujące pomysły, świeże spojrzenie na otaczający świat i dużą wrażliwość.

Cześć Jego pamięci.